

Impressie voorjaarskamp Cóbdar

Jip Louwe Kooijmans en Jan Timmer

Van 23 april tot en met 7 mei 2003 werd in samenwerking met KNNV en VWGA een in alle opzichten zeer geslaagd kamp in het Zuid-Spaanse Cóbdar gehouden. Hieronder volgt onze impressie.

Rond Cóbdar

Cóbdar is een klein plaatsje in de Sierra de los Filabres. Het heeft 260 inwoners, drie winkels en een café waar je heerlijke lokale gerechten kan eten. De plaatselijke loodgieter is tevens burgemeester. Bij het dorp ligt een grote marmergroeve. Het gedeelte van de berg dat niet wordt afgegraven is natuurgebied. Hier graast elke dag een groepje Iberische Steenbokken met jongen en nestelt een paartje Havikarend. In de tijd dat wij hier zijn, hebben ze een halfwas jong. Vanaf de camping kunnen wij deze dieren elke dag prachtig observeren. Op een ochtend is te zien hoe een van de volwassen arenden een gevangen Parelhagedis op het nest brengt.

In de groeve wordt elke dag met groot materieel gewerkt, maar in het gedeelte dat niet geëxploiteerd wordt, is een grote kolonie rotsvogels gevestigd. Er broeden flinke aantallen Alpengierzwaluwen, Rotsduiven, Kauwen en Huiszwaluwen. Tussen de zwaluwen nestelen enkele paartjes Rotszwaluw. Verspreid over de helling zingen en baltsen Rotsmus, Cirlgors, Blauwe Rotslijster, Zwarte Roodstaart en Torenvalk. Op een rustige zondagmorgen, als er niet gewerkt wordt, klimmen we naar boven en laten de meeste soorten zich goed bekijken. Zwarte Tapuit en Dwergooruil laten zich hier ook zien en horen. Deze twee zijn overal rond het dorp gewone soorten. De Zwarte Tapuit is een echte karaktersoort van deze omgeving; op veel plaatsen is de spectaculaire baltsvlucht en de gevarieerde zang waar te nemen. De cam-

*Zwarte Tapuit,
Los Molinos,
25 april 2003*

FOTO: JIP LOUWE KOOIJMANS

ping van Còbdar heet heel toepasselijk Los Riblancos, wat in het lokale dialect 'De Zwarte Tapuiten' betekent.

Rond Còbdar roepen 's nachts zeker vier territoriale mannetjes van de Dwergooruil. Op sommige nachten is tevens de roep van een mannetje Oehoe te horen. We krijgen de superuil zelf niet te zien, maar wel een kleine partij braakballen. Ruim de helft van het menu bestond uit Bruine Rat. Het is opvallend dat naast grote prooien zoals Koniijn, Haas, Egel en Rode Patrijs deze uil ook kleine soorten heeft gegeten, bijvoorbeeld Huisspitsmuis en de lokale Provençaalse Woelmuis.

Uilen zijn niet de enige dieren die zich 's nachts laten horen. In het dal bij het dorp roepen in het donker vele Groene Kikkers en zingen Nachtegalen en Cetti's Zangers. In dit dal stroomt het riviertje Río Còbdar. De dierenwereld is hier heel anders. Er zitten Wielewalen, Orpheusspotvogels en een mannetje Bonthe Vliegenvanger van de Spaanse ondersoort *iberiae*, die te herkennen is aan de lichtgrijze stuit.

Water is schaars in deze droge omgeving. De rivier is de enige plaats waar we amfibieën aantreffen. We zien onder andere Spaanse Knoflookpad en Schijftongkikker.

De omgeving van Còbdar is vooral goed voor reptielen. In het water van de rivier zitten Kaspische Waterschildpad, Adderringslang en Ringslang. In het droge berglandschap rond het dorp zien we nog vijf andere soorten slangen en twee soorten hagedissen: Algerijnse Zandloper en Spaanse Muurhagedis. Grijze en Grauwe Gors, Rode Patrijs, Kuif- en Theklaleeuwerik en Zwarte en Blonde Tapuit zijn de vogelsoorten die zich op deze rotsige hellingen laten zien. De meest algemene soorten zijn Kleine Zwartkop, Europese Kanarie en Zwarte Spreeuw; ze zitten in bijna elk biotoop en broeden zelfs op de camping.

Berggebieden

Còbdar ligt in de bergen. Om precies te zijn in de Sierra de los Filabres. Behalve dit gebergte ligt er in het noorden nog de Sierra de María en in het zuiden de Sierra de Alhamilla. Laatstgenoemde gebieden bezoeken we in de tweede helft van onze reis. De hogere delen van deze gebergtes waren van origine begroeid met uitgestrekte wouden van Steeneik. Deze zijn voor het overgrote deel reeds lang verdwenen door kap en brand of vervangen door dennenbossen. De allerhoogste delen van met name de Sierra de los Filabres (2200m.) en de Sierra de María (1900m.) zijn vrij kaal met hier en daar kleine dennenbossen. De fauna doet hier wat Europees aan met Vuurgoudhaantje en Zwarte Mees als meest in het oog springende soorten. Op de toppen van de Filabres komen daar als algemene soorten nog bij de gewone Tapuit en Zwarte Roodstaart. Hier troffen we ook Veld- en Boomleeuwerik aan. Een Bergfluitier liet zich hier langdurig van korte afstand bekijken. Langs de rotsige en kale zuidhellingen van de Filabres zien we nog een Steenarend.

De noordzijde van dit gebergte is een grotendeels dicht bebost gebied waar riviertjes diepe ravijnen hebben uitgesleten. Op zoek naar Waterspreeuwen, die we niet tegenkomen, zien we een Grote Gele Kwikstaart en een Havik. In de buurt van het dorpje Bacares treffen we een groep van ongeveer 20 Alpenkraaien zwevend boven het dorp aan. Als we de volgende dag terugkomen ontdekken we enkele Alpenkraaien in een akker aan een bosrand buiten Bacares. Zij laten zich, zij het kortstondig, goed bekijken.

Hoewel de Sierra de María veel overeenkomsten heeft met de Sierra de Los Filabres zijn er ook verschillen. In de eerste plaats is het een veel kleiner gebergte en niet veel meer dan een gigantische steile rots. In de tweede plaats is het minder hoog en heeft daardoor ook een minder guur klimaat. Aan de noordzijde van het gebergte ligt een botanische tuin. Dit blijkt tevens het enige toegankelijke gebied van het gebergte te zijn. Het aardige hier is dat men de originele vegetatie gehandhaafd heeft, hier en daar aangevuld met zeldzame en voor Zuidoost-Spanje endemische planten. Het is een zeer rotsige helling

begroeid met plukjes Steeneiken, Jeneverbessen, dennenbosjes en wat minder bekende bomen en struiken. Tot onze verrassing ontdekken we dat op verschillende plaatsen Baardgrasmussen zingen. Enkele laten zich fraai bekijken. Als we verder lopen horen we opeens overal Bergfluiters en uiteindelijk krijgen we deze ook nog te zien. Terugwandelend vliegen er twee Vale Gieren over ons heen. Bij de uitgang van de tuin komen we de beheerders tegen, die ons vertellen dat de gieren afkomstig zijn van een lokaal herintroductieproject.

Kustgebieden

Langs de kust liggen een aantal gebieden, waar het leuk vogelen is. Er zijn zowel hoge rotsen, die een goed uitzicht bieden op zee, als wetlands.

Het nationaal park Cabo de Gata omvat onder meer het gelijknamige kustgebergte. Hier zijn een aantal uitzichtpunten over zee, al dan niet uitgerust met vuurtorens. Hier zien we af en toe Jan-van-genten en groepjes Vale Pijlstormvogels.

De wetlands langs de kust in de omgevingen van Almería en Alicante hebben alle een zeer zilt karakter. Sommige van deze wetlands zijn in gebruik ten behoeve van de zoutwinning, andere zijn beschermd natuurgebied. Typisch voor deze gebieden zijn Flamingo's, Kluten en Steltkluten, die we bijna overal waarnemen. Ook Dwergsterns zien we regelmatig. In de gebieden rond Almería zijn Audouins Meeuwen alom aanwezig. Deze soort heeft zich de laatste jaren behoorlijk hersteld en is in de provincie Almería geen zeldzaamheid meer. In de omgeving van Alicante zien we Dunbekmeeuwen en Marmereenden. De Dunbekmeeuwen blijken een merkwaardige manier van foerageren te hebben. Ze dobberen op het water. Als ze een potentiële prooi waarnemen, maken ze een soort sprong, waarbij zij ook hun vleugels uitslaan. Vervolgens duiken ze met hun lange nek in het water om de prooi te grijpen.

Behalve de residente vogelbevolking komen we in deze kustgebieden aardig wat doortrekkers tegen, zoals Lepelaar, Groenpootruiter, Krombekstrandloper en Fluiters.

Een gebied dat we bezoeken, vlak tegen Roquetas del Mar aan en ernstig bedreigd door de oprukkende woningbouw, is speciaal het vermelden waard omdat we daar baltsende Witkopeenden waarnemen. Als Witkopeenden eenmaal zo bezig zijn, hebben ze niet veel oog voor hun omgeving en verliezen ze iedere vorm van schuwheid. We kunnen ze dan ook op een paar meter afstand bekijken. Hier vindt een anekdotisch voorval plaats. Terwijl Jip de Witkopeenden aan het fotograferen is, ziet Jan-Maarten Fiedeldij Dop een vreemde stern overvliegen. Als Jan-Maarten vraagt of Jip daar ook even na wilt kijken, antwoordt deze: "Nu even niet". Later bleek dit de enige waarneming van Vorkstaartplevier te zijn tijdens deze reis.

Binnenwateren

Midden in het kassengebied ten westen van Almería (23000 ha., een ware ecologische woestijn!), ligt het plaatsje Las Norias. Hier bevinden zich een aantal putten, waar klei wordt gewonnen ten behoeve van de tuinbouw. Ze staan grotendeels onder water, dat veel minder zout is dan de wetlands aan de kust. Deze plassen hebben een enorme aantrekkingskracht op vogels. We zien hier Kleine Zilverreigers, Koereigers, Ralreigers, Kwakken, 3 soorten Futen, waarbij een groep van 16 Geoorde Futen de meeste indruk maakt, Krooneenden, Tafeleenden, Purperkoeten en een aantal Witwangsterns.

Desierto de Tabernas

Een van de bekendste gebieden in de omgeving is de Desierto de Tabernas. Een zwaar geërodeerd gebied, dat net ten zuiden van de Sierra de los Filabres ligt. Deze streek is het decor van diverse westerns geweest. Hiervan zijn nog restanten te vinden in de vorm van toeristendorpjes als "Mini Hollywood". De

*Dunbekmeeuw
(1 ex. uit een
groep van 9) en
zijn typische
foerageerge-
drag, Santa Pola,
Alicante, 23 april
2003.*

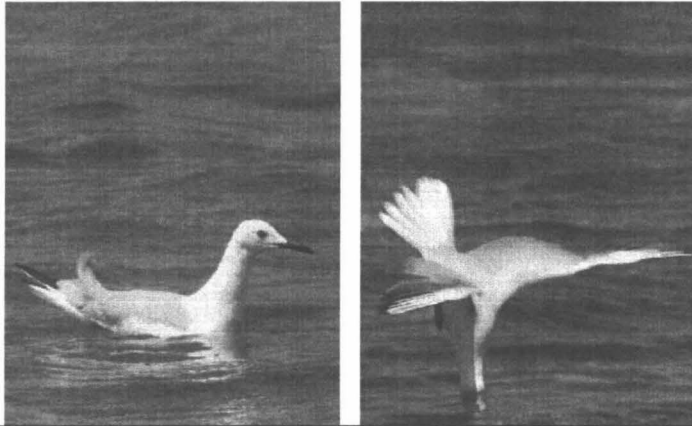

FOTO: JIP LOUWE KOOIJMANS

hellingen van dit gebied zijn grotendeels kaal en de dalen zijn gedeeltelijk begroeid met Tamarisk. Als het heeft geregend staat hier water. We zien hier Kleine Plevieren, maar ook een doortrekkende Fluitser, Witte Kwikstaarten, Vale Spotvogel en een Provençaalse Grasmus. Heel mooi laat hier een Dwergooruil zich bekijken.

's Avonds op de terugweg naar Còbdar steken we een droogstaande rivier over. Hier zien we vanuit de auto een Scharrelaar zitten. We besluiten een en ander eens nader te bekijken. Als we aan de rand van het rivierdal bij de stenen brug staan, blijken er maar liefst zes baltsende Scharrelaars aanwezig te zijn. Deze doen hun Engelse naam (Roller) eer aan. Voor ons ontvouwt zich een spectaculaire luchtshow: de vogels maken de vreemdste capriolen in de lucht. In de brug zitten een aantal holtes waarbij een of meer Scharrelaars zitten. Andere exemplaren duiken daar dan weer op af. Voordat de vogels zo duiken vliegen ze eerst omhoog tot op zo'n 50 meter hoogte. Dan laten ze zich vallen en winnen snelheid door actief naar beneden te vliegen, hierbij draaien ze soms ook om hun eigen as. Het lijkt soms erg Kievitachtig. Als ze vlakbij het andere exemplaar zijn, strijken ze vlakbij neer op een tak. Ook zien we regelmatig achtervolgingen. Een passerende Torenvalk wordt weggejaagd. We blijven een uurtje kijken en gaan dan verder. De volgende morgen gaan we weer kijken, en wat blijkt? De show gaat gewoon verder!

Trip naar Gibraltar

In de tweede week maakt een kleine groep deelnemers aan deze reis een trip door andere delen van Andalusië. Het eerste reisdoel is de hoofdstad Granada, voor de 'sentimental journey' van een van de deelnemers. Onderweg zien we het landschap veranderen. We verlaten de droge provincie Almeria en het landschap wordt groener naarmate we zuidelijker rijden. In de grote stad zien we ook weer 'gewone' soorten vogels. In een park zitten Vink, Vuurgoudhaantje, Zwarte Kraai en Grote Gele Kwikstaart - net als in Amsterdam.

In de loop van de middag verlaten we de stad en zoeken 's avonds een plek om wild te kamperen in de Sierra de las Nievas. Het bergbos waar we kamperen wordt bevolkt door vogelsoorten die we van huis

kennen en al ruim een week niet meer gezien hebben. We worden gewekt door twee roffelende Grote Bonte Spechten en in het ochtendkoor zingen onder meer Zwarte Mees, Roodborst en Boomklever. Als we de spullen weer naar de auto dragen krijgen we de eerste zuidelijke traktatie: een Dwergarend vliegt laag over.

We rijden verder naar het zuiden, richting Gibraltar. Het landschap wordt steeds vlakker en de 435 meter hoge rots zien we al op grote afstand liggen. In een aureool van wolken ligt een jongensdroom aan het eind van de snelweg. In de auto zijn we het eens: elke vogelaar moet ooit op Gibraltar zijn geweest. Door de bewolking merken we weinig van vogeltrek, maar deze plaats heeft meer attracties. In de ochtend maken we een boottocht over de baai en de straat van Gibraltar. We zien zeker vijftig Gestreepte en Gewone Dolfijnen en een langs vliegende Kuifaalscholver. 's Middags gaan we naar de Top of the Rock om de Magot te zien. Onze kampeerplek vinden we langs de Río Guadiaro bij San Martin. Rond de tent zitten Graszangers, Kleine Plevieren en Bijeneters. 's Nachts horen we in het water woest plonzen en spetteren. De volgende ochtend ontdekken we sporen van een Otter in de zachte modder langs de oever. Nog voor we goed en wel op reis zijn, zien we ook nog twee Zwarte Wouwen en zes Vale Gieren. De laatste twee dagen van deze rondreis brengen we door aan de voet van de Sierra Nevada waar een vriendin van onze reisgenoot Aielle samenwoont met een Spaanse herder. In het laatste dorp voor de bergen vragen we de weg naar het huis van Mathias Lopez. Een vrouw antwoordt dat we aan het eind van de weg moeten doorrijden tot we niet meer verder kunnen en dat het dan het laatste huis is. We vinden het en hebben er een geweldige tijd. We wandelen een hele dag door de bergen met een paard dat ons helpt om de rivier over te steken als het water te diep of te woest is om te waden. Alles wat we eten is van het huis; de wijn en de olijfolie zijn zelf gemaakt van zelf verbouwde gewassen en het schaap komt uit de eigen kudde. Alles smaakt even heerlijk.

Al met al een zeer geslaagde reis, die beslist voor herhaling vatbaar is. Een volledige waarnemingenlijst met data en locaties is op te vragen bij een van ons.

Jip Louwe Kooijmans, mgavleeuwen@chello.nl
Jan Timmer, jan.timmer@oriolus.nl

SOORTENLIJST ZUIDOOST-SPANJE 23 APRIL - 7 MEI 2003

Soorten met een * zijn waargenomen in en rond Còbdar

Zoogdieren

1. Egel*
2. Huispitsmuis*
3. vleermuisen spec.*
4. [Iberische] Haas*
5. Konijn*
6. Provençaalse Woelmuis*
7. Bosmuis*
8. Bruine Rat*
9. Magot

10. Vos*
11. Das
12. Otter
13. Wild Zwijn*
14. Iberische Steenbok*
15. Gewone Dolfijn
16. Gestreepte Dolfijn

Amfibieën

1. Spaanse Knoflookpad*

2. Gewone Pad*
3. [Spaanse] Groene Kikker*
4. Schijftongkikker*

Reptielen

1. Kaspische Waterschildpad*
2. Bladvingergekko
3. Europese Halfvinger*
4. Roodstaartfranjeteen

5. Algerijnse Zandloper*
6. Parelhagedis*
7. Spaanse Muurhagedis*
8. Hagedisslang*
9. Hoefijzerslang*
10. Trappenslang*
11. Adderringslang*
12. Ringslang*
13. Zuidelijke Gladde Slang*
14. Capuchonslang*

Vogels

1. Fuut
2. Geoorde Fuut
3. Dodaars
4. Vale Pijlstormvogel
5. Jan-van-gent
6. Kuifaalscholver
7. Blauwe Reiger
8. Purperreiger
9. Kleine Zilverreiger
10. Koereiger
11. Ralreiger
12. Kwak
13. Woudaap
14. Ooievaar
15. Lepelaar
16. Flamingo
17. Bergeend
18. Wilde Eend
19. Krakeend
20. Marmereend
21. Krooneend
22. Tafeleend
23. Witkopeend
24. Zwarte Wouw
25. Slangenarend
26. Steenarend
27. Havikarend*
28. Dwergarend
29. Vale Gier
30. Havik
31. Slechtvalk
32. Torenavalk*
33. Rode Patrijs*
34. Waterral
35. Waterhoen*
36. Purperkoet
37. Meerkoet
38. Scholekster
39. Steltkluut
40. Kluut
41. Bontbekplevier
42. Kleine Plevier
43. Strandplevier
44. Krombekstrandloper
45. Bonte Strandloper
46. Kleine Strandloper
47. Drieteenstrandloper
48. Tureluur
49. Groenpootruiter
50. Oeverloper
51. Steenloper
52. Vorkstaartplevier
53. Audouins Meeuw
54. Dunbekmeeuw
55. Kokmeeuw
56. Geelpootmeeuw
57. Kl. Mantelmeeuw
58. Grote Stern
59. Dwergstern
60. Visdief
61. Witwangstern
62. Rotsduif*
63. Houtduif*
64. Zomertortel
65. Turkse Tortel
66. Kuifkoekoek
67. Koekoek*
68. Oehoe*
69. Dwergooruil*
70. Steenuil*
71. Gierzwaluw*
72. Vale Gierzwaluw
73. Alpengierzwaluw*
74. Bijeneter*
75. Scharrelaar
76. Hop
77. Iberische Groene Specht*
78. Grote Bonte Specht
79. Kortteenleeuwerik
80. Kleine Kortteenleeuwerik
81. Veldleeuwerik
82. Boomleeuwerik
83. Kuifleeuwerik*
84. Theklaleeuwerik*
85. Boerenzwaluw*
86. Roodstuitzwaluw
87. Huiszwaluw*
88. Oeverzwaluw
89. Rotszwaluw*
90. Witte Kwikstaart
91. Grote Gele Kwikstaart
92. Iberische Kwikstaart
93. Gele Kwikstaart
94. Zuidelijke Klapekster
95. Roodkopklauwier*
96. Kleine Karekiet*
97. Graszanger
98. Cetti's Zanger*
99. Orpheusspotvogel*
100. Vale Spotvogel*
101. Zwartkop*
102. Orpheusgrasmus
103. Kleine Zwartkop*
104. Brilgrasmus*
105. Baardgrasmus
106. Provençalse Grasmus
107. [Iberische?] Tjiftjaf*
108. Fluitier
109. Bergfluitier
110. Vuurgoudhaantje
111. Bonte Vliegenvanger
 - a. Noord Europees
 - b. Centraal Europees
 - c. Spaans *iberiae**
112. Roodborsttapuit*
113. Paapje
114. Blauwe Rotslijster*
115. Tapuit
116. Blonde Tapuit
117. Zwarte Tapuit*
118. Zwarte Roodstaart*
119. Roodborst
120. Nachtegaal*
121. Merel*
122. Grote Lijster*
123. Koolmees*
124. Pimpelmees*
125. Zwarte Mees
126. Boomklever
127. Boomkruiper
128. Winterkoning*
129. Grauwe Gors*
130. Grijsze Gors*
131. Cirilgors*
132. Rietgors
133. Vink
134. Putter*
135. Europese Kanarie*
136. Groenling
137. Kneu*
138. Huismus*
139. Rotsmus*
140. Zwarte Spreeuw*
141. Wielewaal*
142. Vlaamse Gaai
143. Ekster
144. Raaf
145. Zwarte Kraai
146. Kauw*
147. Alpenkraai
148. Fazant
149. Stadsduif